

Savivaldybių žinios

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Nr. 35 (668)

2013 m. gruodžio 12 d.
Kaina 2,25 Lt
Išėina ketvirtadieniais

Trečias kartas nemelavo: Utena paskelbta geriausiu miestu

Kinijoje vykusiame JTO globojamame konkurse „The International Awards for Liveable Communities 2013“ Utena iškovojo aukščiausią įvertinimą ir pripažinta miestu, kuriame geriausia gyventi

4–5 p.

Kinijoje, Xiameno mieste, vykusiame konkurse „The International Awards for Liveable Communities 2013“ Utenos rajono savivaldybės merui Alvydui Katinui (antras iš kairės), Strateginio planavimo ir investicijų valdymo skyriaus vedėjui Algirdui Gildučiui ir vertėjui uteniškiui, prieš 20 metų atvykusiam iš JAV Jeffriui Clarkui, teko garbė atsiimti pagrindinį auksinį apdovanojimą. Šiame konkurse Utena pripažinta miestu, kuriame geriausia gyventi (miestų, turinčių 20 000–75 000 gyventojų, kategorijoje)

Susipažinkime: geriausi Rytų Lietuvos projektai

Vidaus reikalų ministerija ir Centrinė projektų valdymo agentūra paskelbė Rytų Lietuvos savivaldybes, geriausiai vykdžiusias 2007–2013 m. projektus

6 p.

Kauno regionas sieks stiprinti gyventojų sveikatą

Birštone vykusioje konferencijoje „Sveikatą stiprinančio regiono veiklos perspektyva“ Kauno regiono savivaldybės su mokslininkais aptarė visuomenės sveikatos politiką

7 p.

Merų vertimų apšvertimai

Žurnalistas Antanas Anskaitis apie Lietuvoje įsivyravusią merų vertimo maniją ir jos keliamus klausimus šalies centrinei valdžiai

15 p.

TREČIAS KARTAS NEMELAVO: UTENA PASKELBTA GERIAUSIU MIESTU

Ingrida Végelytė

Utenos pasiuntiniai tarp vieno didžiausių UNESCO konkurso dalyviu

Jungtinių Tautų Organizacijos globojamame konkurse „The International Awards for Liveable Communities 2013“ (sutrumpintai *LivCom* – „Gyvybingiausių bendruomenių apdovanojimai 2013“), kuriame iš 500 pretendentų varžėsi atrinkti 60 miestų iš bemaž 30 pasaulio šalių, Utena savo kategorijoje, tarp miestų, turinčių 20–75 tūkst. gyventojų, pripažinta tokiu, kuriame geriausia gyventi. Čia buvo akcentuota, kad pastaraisiais metais pramoninis miestas Utena patyrė pokyčių, po kurių jame atsirado parkų, skverų, išplėsta turizmo veikla.

LivCom konkurso dalyviai – miestai pagal gyventojų skaičių buvo suskirstyti į penkias kategorijas. Šiais metais, be Utenos, savo kategorijose laimėjo Inis Oirr sala (Airija), Bruges (Belgija), Kuantanas (Malaizija) ir Seo-gu (Pietų Korėja).

Tarptautinė vertinimo komisija nusprendė, kad Utena geriausiai atitiko konkurse keliamus reikalavimus, kurie susideda iš šešių kriterijų: natūralaus ir apstatyto kraštovaizdžio gerinimo; dailės, kultūros ir paveldo išsaugojimo; aplinkosaugos gerosios praktikos pritaikymo; bendruomenės dalyvavimo miesto reikaluose; sveikos gyvensenos skatinimo; strateginio planavimo. Kiekvieną kriterijų dar sudaro trys–šeši konkretesni punktai.

Utenos prisistatymą *LivCom* konkurse, kuris šiais metais vyko Kinijos Xiameno mieste, vertinimo komisija apibūdino kaip vieną geriausių savo grupėje, kurioje rungėsi 14 finalininkų. Komisijos nario Steve Palframano žodžiais, Utenos komanda puikiai suprato, ko iš pristatymo tikėjosi, ką norėjo jame pamatyti ir išgirsti teisėjai: „Tai buvo labai geras pristatymas, kuriame pateikti visų sričių geriausi pavyzdžiai.“

„Utenos šūkis, iš kurio gali pasišaipyti kritiškai nusiteikę lietuviai su jiems būdingu karčiu humoro jausmu, yra „Utena – lai-

mingų žmonių miestas“. Utenos pristatyme konkurse pateikėme ir kitą teiginį: „Mes statome miestą, kuriame gera gyventi. Visiems.“ Tai buvo pagrindinė mintis, kuri turėjo atsispindėti per visą pristatymą kiekviename kriterijuje, kiekviename punkte. Tuo mes ir sužavėjome vertinimo komisiją. Bepigu turėti senamiestį Vilniuje, bepigu statyti sanatorijas užsieniečiams...“ – mano vertėjas Jeffrey Clarke, dalyvavęs Utenos komandoje, Kinijoje pristačiusioje savo miestą, ir jau 20 metų gyvenantis Utenoje.

Laimėjimo proga Utenos savivaldybėje vykusioje konferencijoje rajono savivaldybės meras Alvydas Katinas dėkojo visiems, prisidėjusiems prie pergalės šiame tarptautiniame konkurse. Jis dėkojo ne tik savivaldybės darbuotojams, kruopščiai parengusiems Utenos pristatymą konkursui, bet ir miesto bendruomenei, besirūpinančiai miesto reikalais, rinkėjams, suteikiantiems politikams mandatus. Jis pabrėžė, kad įgyvendinti norimą sumanymą mieste dažniausiai trunka apie penkerius metus, tad dažna valdžių kaita miesto raidai nelabai padeda. Taip pat jis padėkojo žiniasklaidai, tarpininkui tarp savivaldos ir miesto bendruomenės, be kurios indėlio šio apdovanojimo iškovojo taip pat būtų sunkiai įsivaizduojamas.

Pristatant Uteną konkursui reikėjo sukurti filmuką apie miesto bendruomenę, plakata, parengti pristatymą ir atsakyti į komisijos narių klausimus. Iš tiesų Utena šiame konkurse dalyvauja jau nuo 2007 m. Prieš tai ji jau buvo iškovojoji bronzą ir sidabrą. Trečias kartas nemelavo – šiais metais ji pelnė aukščiausią įvertinimą.

Meras A. Katinas pasakojo, kad per trumpą laiką griežtai komisijai įtikinamai ir tvirtai pristatyti savo miestą ir pagrįsti, kodėl jame gera gyventi, nėra taip paprasta. Ypač kai konkur-

se dalyvavo daug kurortinių vietovių, galinčių pasigirti saule, jūra ir žydinčiomis gėlėmis. Utenos komanda neišsigando savo puošnių varžovų ir pabrėžė esanti būtent pramonės miestas. Pretendentams taip pat sunkiai sekėsi įrodinėti, kad jų miestuose bendruomenės yra įtraukiamos į miesto tvarkymo ir raidos reikalus. Utenai šiuo klausimu buvo paprasčiau. Rajono savivaldybė jau daug metų yra priėmusi sprendimą visada išklausti tos vietovės, kuriose kas nors daroma ar keičiama, bendruomenės atstovų nuomonę. „Ar vieno kaimelio, ar viso rajono klausimas negali būti svarstomas taryboje, jeigu nėra tos bendruomenės susirinkimo protokolo, išreikštos nuomonės“, – sakė meras.

Be to, Utenos prisistatymą sustiprino ir kiti laimėjimai bei pasiekimai. Neseniai sulaukta žinios, kad ji yra tarp trijų geriausiai kraštovaizdį tvarkančių miestų Europoje. Čia mažiausios šildymo kainos Lietuvoje, išmetamųjų dujų kiekis mieste sumažintas net 60 proc., o Europos Sąjunga kelia reikalavimą tik iki 2020 m. jų kiekį sumažinti 20 proc. „Utenos vandenys“ vieni pirmųjų Lietuvoje pradėjo gaminti elektrą iš biodujų, o savivaldybės administracija tarp pirmųjų Lietuvoje gavo ISO sertifikavimą. Galiausiai „Laimės barometras“ šiais metais Uteną paskelbė laimingiausiu miestu Lietuvoje.

Paklaustas, kaip jis pats apibūdintų, koks turi būti miestas, kuriame būtų gera gyventi, meras A. Katinas atskyrė asmeninę laimę nuo visuomeninės. „Jei kalbėsime apie tai, kas yra asmeninė laimė, tai į tokį klausimą atsakyti būtų tas pat, kaip išėjus į Xiamento miestą blaiviam ir sveiko proto teigtis sutikus ufonautą. Bet kas yra viešoji laimė, galima pabandyti atsakyti. Kalbant apie miestelėnų viešąją laimę, tai pirmiausia jie turi turėti kuo didžiulis. O didžiulis gali savo miestą lygindami su kitais. Gražius pokyčius dažniau pastebi ne tiek vietos gyventojai, kiek parvykę emigrantai, kurie, pamatę mūsų parkus, fontanus, žaidimų aikšteles, pradeda pavydėti. Tada ir vietiniai suklūsta. Antras kriterijus, mano požiūriu, mieste turi būti sprendžiami ir kasdieniai žmonių rūpesčiai. Juk žmonės moka lyginti, pavyzdžiui, atliekų tvarkymo, šilumos kainas. Trečias tokio miesto kriterijus – kaip jame gyvena tie, kuriuos gyvenimas nuskriaudė (bedarbiai, benamiai, alkoholikai, narkomanai). Ar jie susilaukia pagalbos ir dėmesio? Tokius tris požymius išskirčiau, pagal kuriuos būtų galima spręsti, ar mieste gyventi gera. Tai mano filosofija“, – tvirtino meras.

A. Katinas sakė, kad Utenai laimėjus aukščiausią apdovanojimą bus daroma pertrauka ir nebesiekiami kitais metais dalyvauti *LivCom* konkurse. Tačiau jis įsitikinęs, kad konkurso durys yra atviros ir kitiems Lietuvos miestams, kurie galėtų pabandyti savo jėgas ir pasisemti patirties iš kitų pasaulio miestų.

LivCom apdovanojimų įkūrėjas ir vadovas Alanas Smithas sakė, kad šie metai – jau 17-ieji *LivCom* gyvavimo metai, o naujų šalių ir miestų dalyvavimas, įsitraukimas į *LivCom* rodo, kad jis atlieka pasauliui reikalingą funkciją: suteikia galimybę pasidalyti patirtimi ir išgirsti naujas idėjas: „Palaikome principą, kad pasaulio iššūkiai gali būti sprendžiami regioniniu lygmeniu. Šiemet pateikti miestų pristatymai rodo, kad jie aktyviai imasi iniciatyvos šiame procese ir sėkmingai įveikia iššūkius.“

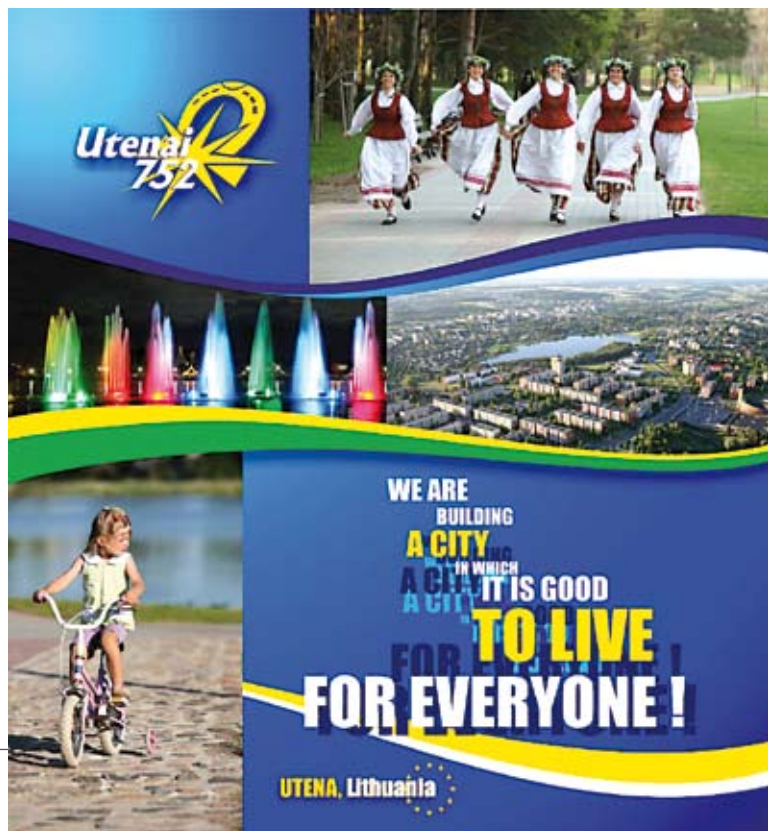

Atvykusi į spaudos konferenciją pasidžiaugti kraštiečių laimėjimais Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pirmininko pavaduotoja Milda Petrauskienė įteikė merui gėlių ir simbolinę ES kaklajuostę

Šiemet Utena šventė 752-ąjį gimtadienį

Utenos plakatas, kurį sukūrė Nerijus Treinys, konkurse pristatė Uteną kaip pramonės miestą, kuriame gyvena laimingi žmonės

SUSIPAŽINKIME: GERIAUSI RYTŲ LIETUVOS ĮGYVENDINTI PROJEKTAI

Jurgis Ambrazas

VRM viceministras Algimantas Juocevičius (centre) padėjo projektų nugalėtojams – Utenos, Jonavos, Rokiškio, Pasvalio ir Molėtų savivaldybininkams ir projektų rengėjams, kurie savo darbais prisidėjo prie Lietuvos regionų gražinimo

Gruodžio 4 d. į Molėtų rajone, Dubingiuose, įsikūrusią poilsinę „Dubingiai“ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija ir Centrinė projektų valdymo agentūra sukvietė Rytų Lietuvos savivaldybių atstovus. Po apsilankymų ir apdovanojimų Vakarų ir Pietų Lietuvos projektų iškilmingame baigiamajame renginyje apdovanojimus atsiėmė geriausių 2007–2013 m. Rytų Lietuvoje įgyvendintų projektų vykdytojai.

Čia buvo pristatyti geriausi pagal Vidaus reikalų ministerijos administruojamas priemones „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“, „Probleminių teritorijų plėtra“, „Socialinio būsto plėtra ir jo kokybės gerinimas“ ir „Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas“ Rytų Lietuvos savivaldybėse įgyvendinti projektai.

Renginyje dalyvavo vidaus reikalų viceministras Algimantas Juocevičius, Regioninės politikos ir Regioninės plėtros departamentų atstovai, Rytų Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybių atstovai, kiti kviestiniai svečiai.

Nominacija: geriausias projektas pagal priemonę „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“. Pasiūlyti penki projektai, atrinkti trys:

1. Dauniškio parko Utenoje sutvarkymas;
2. Vyžuonos parko Utenoje sutvarkymas;
3. Miesto sodų Utenoje sutvarkymas.

Nugalėjo projektas „Dauniškio parko sutvarkymas Utenoje“. Vaizdingas Dauniškio parkas – šiandien pamėgta uteniškių ir miesto svečių poilsio vieta, kurią dažnai renkasi ir kultūros renginių organizatoriai. Dabar čia nutiesti pasivaikščiojimo takai, kuriais galima apeiti ežerą, pastatyti čia suoliukus, įrengtos vaikų žaidimų aikštelės, suformuotos parko erdvės tinka mieste organizuojamiems renginiams ir šventėms po atviru dangumi.

Nominacija: geriausias projektas pagal priemonę „Probleminių teritorijų plėtra“. Atrinktieji iš septynių projektų:

1. Jonavos miesto centro atnaujinimas (Sajūdžio ir Santarvės aikščių rekonstrukcija, šaligatvių ir aplinkos sutvarkymas);
2. Pasvalio miesto Vyšnių ir Taikos gatvių kvartalo viešosios infrastruktūros tvarkymo darbai;
3. Aukštaičių gatvės Ignalinos mieste kompleksinis renovavimas.

Nugalėjo projektas „Jonavos miesto centro atnaujinimas“. Rekonstruojant Santarvės ir Sajūdžio aikštes pavyko sukurti darnią gyventojų aktyvaus ir trumpalaikio poilsio, smulkiojo ir vidutinio verslo vystymo, miesto įvaizdžio formavimo sistemą.

Nominacija: geriausias projektas pagal priemonę „Socialinio būsto plėtra ir

jo kokybės gerinimas“. Siūlyti keturi projektai, atrinkti trys:

1. Socialinio būsto plėtra renovuojant daugiaaukščio namo, esančio Dariaus ir Girėno g. 1A, Jonavoje, patalpas;

2. „Socialinio būsto plėtra Rokiškio rajono savivaldybėje, pritaikant socialiniam būstui patalpas Rokiškio mieste, Aušros g. 26;

3. Bendrabučio, esančio Technikos g.10A, Ignalinoje, pastato rekonstravimas pritaikant socialiniam būstui.

Nugalėjo projektas „Socialinio būsto plėtra Rokiškio rajono savivaldybėje“. Buvusiame Rokiškio choreografijos mokyklos pastate, traukiančiame akį spalvomis ir dizainu, baigiama įrengti 16 vieno ir dviejų kambarių butų.

Nominacija: geriausias projektas pagal priemonę „Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas“. Užderėjo net 22 projektai, todėl visus tris finalininkus galima vertinti kaip išskirtinius:

1. Sarių ežero paplūdimio infrastruktūros plėtra (Sarių ežero paplūdimio pritaikymas aktyviam poilsiui, sportui ir kultūros renginiams, kaimo stadiono rekonstrukcija);

2. Deltuvos miestelio gyvenamosios aplinkos viešosios infrastruktūros gerinimas;

3. Molėtų rajono Mindūnų mokyklos pastatų ir viešųjų erdvių pritaikymas bendruomenės senųjų žvejybos amatų edukacinei-kultūrinei veiklai.

Nugalėjo projektas „Molėtų rajono Mindūnų mokyklos pastatų ir viešųjų erdvių pritaikymas bendruomenės senųjų žvejybos amatų edukacinei-kultūrinei veiklai“. Po rekonstrukcijos Mindūnų mokyklos teritorijoje duris atvėrė Ežerų žvejybos muziejus – Muziejų kelio projekto dalis.

Svečiai galėjo rinkti savo simpatijų projektą. Tokiu išrinktas projektas „Pasvalio miesto Vyšnių ir Taikos gatvių kvartalo viešosios infrastruktūros tvarkymo darbai“. Iki Vyšnių ir Taikos gatvių kvartalo sutvarkymo šios teritorijos būklė buvo nepatenkinama: trūko automobilių stovėjimo vietų, šaligatvių, vaikų žaidimų ir sporto aikštelių, buvo nepatenkinamas teritorijos apšvietimas.

Sveikindamas susirinkusiuosius viceministras Algimantas Juocevičius padėjo visiems projektų vykdytojams, kurie savo darbais prisidėjo prie Lietuvos regionų gražinimo.

MERŲ VERTIMŲ APSIVERTIMAI

Antanas Anskaitis

Versti merus tapo įprastas darbas. Per kadenciją pakeičiama vos ne trečdalis savivaldybių merų. Praėjusią kadenciją Kalvarijos, Kazlų Rūdos savivaldybių gyventojai regėjo po tris naujus merus. Šiemet per audringą šio rudens ir žiemos sandūrį didžiausią akibrokštą iškrėtė Zarasų rajono savivaldybės taryba. Vos per 16 dienų laikotarpį mero postą paliko konservatorius Arnoldas Abramavičius, net kojų nespėjusi sušilti nuversta naujoji merė socialdemokratė Daiva Kelečienė, trečiuoju meru vieno balso persvara išrinktas darbietis Arvydas Steponavičius.

Zarasiškiai tarybos nariai nusipelnė būti įrašyti į Gineso rekordų knygą. Tokio nepastovumo pavyzdžių Europos savivaldoje vargu ar rastume. Gal kažką panašaus aptiktume Sudane, kur dėl valdžios kovoja keliolika genčių. Kad ir kokių ieškotume pateisinimų ar išgirstume pasiteisinimų, Zarasų rajono tarybos poelgiai – dėmė visai mūsų šalies savivaldai. Tai jau merų vertimų išsigimimas.

Perskaitę informaciją apie merų vertimus, interneto komentatoriai, kurie, kaip žinoma, žodžių į vatą nevynioja, vienu balsu tvirtina, kad Zarasuose verda intrigos, kad vyksta kova ne už rajono ateitį, o grupuočių stumdymasis prie valdžios lovio. Pagaliau kokiais vertybiniais matais reikia vertinti poelgius, kai konservatoriai į mero postą siūlo socialdemokratą, o socialdemokratai balsuoja prieš savo partiečius. Išties šia proga puikiai tinka garbaus profesoriaus klasikinė frazė: „kas galėtų paneigti“.

Ežerų krašto savivaldybės veikloje išsikristalizavo bene visos mūsų savivaldos ydos. Jau daugiau kaip 15 metų, pradedant Prezidentu Valdu Adamkumi, baigiant svarbiausiomis partijomis ir penktu Seimu iš eilės, vis kalbama ir postringaujama apie tiesioginius merų rinkimus, bet iki šiol tik ratas pagirgždinamas, o vežimas – nė iš vietos. Centrinei valdžiai, partijų vadams paranku, kai savivalda silpna, gali lengviau daryti įtaką. Tad iki šiol neretos savivaldybės vadovas – ne labiausiai rinkėjų gerbiamas žmogus, o partijų ar jų koalicijų statytinis. Dar gerai, kai savivaldybėje viena partija arba partijų koalicija turi tvirtą daugumą. Bet sunku tikėtis pastovaus ir kryptingo darbo, kai koalicija laikosi kaip ant vištos kojos.

Zarasų rajoną pjauna daugiapartiškumas. Savivaldybės taryboje tik 21 narys, bet jie priklauso net šešioms partijoms. Čia jau nieko nepakeisi – toks buvo rinkėjų pasirinkimas. Bet rinkėjai buvo apgauti kitu būdu, balsavo už žinomiausius, jų manymu, geriau-

sius kandidatus, esančius partijų sąrašų priekyje, o po rinkimų vėliai nėrė į krūmus, į tarybą, kaip sakoma, atėjo dirbti žaidėjai nuo atsarginių suolelio. Net devynių rajono tarybos narių įgaliojimai pripažinti ne po rinkimų, o vėliau. Visi keturi Darbo partijos atstovai atėję iš buvusios „galiorkos“, vienos iš jų mandatas pripažintas tik šių metų lapkričio 22 d., jau po to, kai prasidėjo merų vertimo vėjus. Taigi vyko ir tebevyksta mandatų turgus, o jo pasekmė – žemėjantis intelektualinis potencialas, vėjais išbarstoma didžiausia vertybė – darbo patirtis.

Anais laikais aiškino, kad valstybę gali valdyti kiekviena virėja. Šią tezę paneigė pats Sovietų Sąjungos likimas. Po mandatų turgaus pastebimai smuko zarasiškių tarybos narių išsilavinimo lygis. Gerbdami siuvėjos ir vairuotojo profesijas, vis dėlto galime abejoti, ar jų atstovai pajėgs sukaupti pakankamai informacijos, kad savarankiškai galėtų priimti sprendimus, ar balsuos taip, kaip lieps frakcijos vadovas.

Pora paskutinių, tačiau lemiamų Zarasų rajono savivaldybės tarybos sprendimų priimti vieno balso persvara. Net sunku įvertinti to vadinamojo „auksinio“ balso pasekmes. Juk perversmai savivaldybėse vien meru nesibaigia, dažniausiai pareigų netenka ir mero pavaduotojas, administracijos direktorius, direktoriaus pavaduotojas. Paskui būna antra suirutės fazė – naujos postų dalybos. Štai kokia pragaištinga vieno perbėgėlio, už gardesnę kąsnį politinę ar moralinę spalvą kaitaliojančio chameleono, reikšmė.

Merų vertimo manija turėtų užduoti keletą esminių klausimų šalies centrinės valdžios organams, ypač Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui. Juk akivaizdu, kad Zarasų rajono savivaldybės taryba savo veiksmis jau balansuoja prie tiesioginio valdymo įvedimo ribos.

Vietos savivaldos įstatymas numato, kad nepavykus interpelacijai, kitą rengti galima tik praėjus šešioms mėnesiams. O kodėl šis saugiklis netaikomas naujai išrinktam merui? Pagaliau derėtų įteisinti nuostatą, kad merų būtų galima atstatydinginti ne mažesne kaip trijų balsų persvara. Tada ir meras jaustųsi ramesnis, ir perbėgėlių vertė sumažėtų. Brandžios demokratijos šalyse galioja ir džentelmeniška taisyklė: naują vadovą pirmą jo darbo šimtadienį nekritikuoja, leidžia ramiai įeiti į vėžes, įsigilinti į darbo specifiką. Jei jos nepaisoma, galima drąsiai sakyti, jog toje institucijoje geranoriškumą pakeičia grupinio savanaudiškumo virusas.

Mečislavo Ščepavičiaus pieš.

